

Oppiminen ja kasvu muuttuvassa maailmassa

Mikko Saari

Sivistystoimialan johtaja, KT

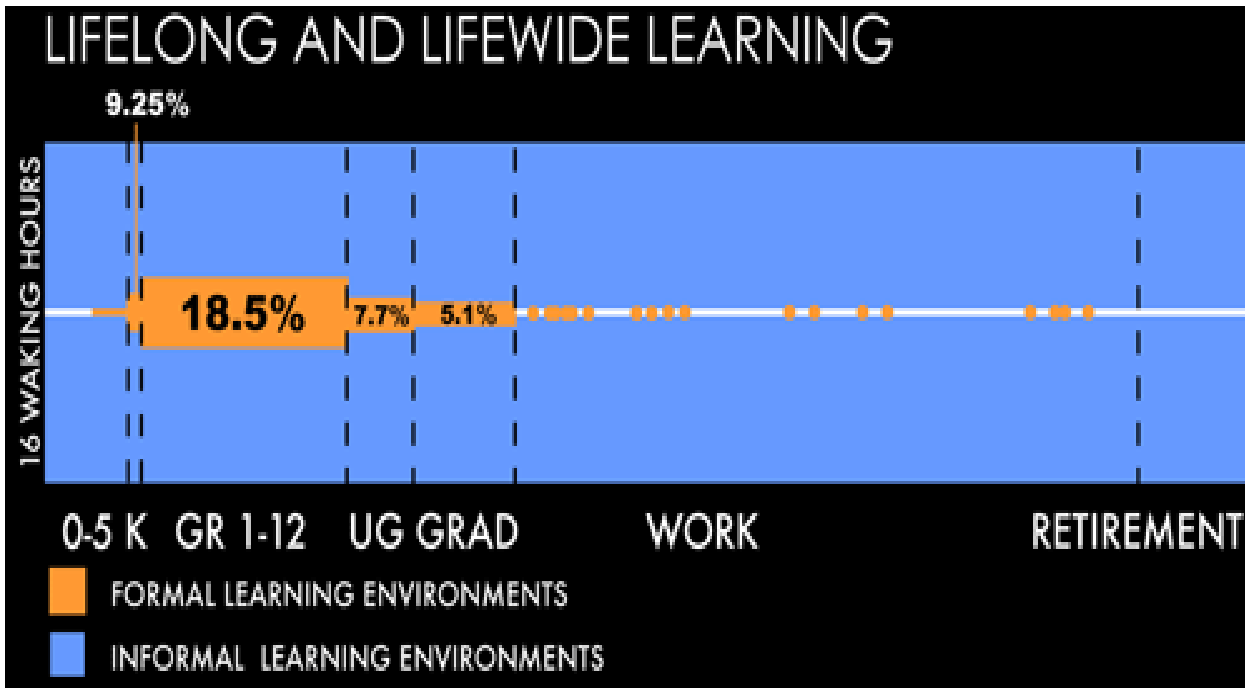
Se, kellä on opetuksessaan vastaus kysymykseen *miksi*, ymmärtää ja osaa käsitellä melkein minkä tahansa muutoksen tai uudistuksen kysymyksessä *miten*.

Lasten tarpeet hyvälle kasvulle eivät ole muuttuneet mutta perusteet sille, miksi innostua oppimisesta ovat muuttuneet

- Vuonna 17 syntyneet lapset päättävät peruskoulunsa 2033, valmistuvat työelämään 2036-2040, tekevät työuraa vuoteen 2085-87
- Automatisaatio / robotisaatio puolittaa nykyiset työt vuoteen 2030 mennessä, vuoteen 2025 kolmannes nykyisistä töistä häviää
- Valtaosa tänä vuonna koulunsa aloittaneista lapsista tekee tulevaisuudessa työtä, jota emme vielä tunne ja johon liittyy teknologia, jota ei ole vielä keksitty. Valtaosa työvoimasta työskentelee yrityksissä, joissa on alle 200 työntekijää
- Viiden vuoden kuluttua tämän päivän teknologisesta tiedosta puolet ovat vanhentuneita
- Ihmiset vaihtavat ammattia, ei vain työpaikkaa, viisi kertaa työelämänsä aikana
- Henkinen ilmapiiri on muuttunut paljon esimerkiksi 1990-lukuun verrattuna

Meiltä odotetaan nopeaa sopeutumiskykyä, muutosvalmiutta, luovuutta...

Koulun on pystyttävä määrittämään olemassaolonsa tarkoitus muuttuvassa maailmassa entistä selkeämmin, niin että oppilaat ja heidän perheensä jaksavat innostua koulusta ja siellä tapahtuvasta oppimisesta aina uudelleen ja uudelleen

- Wiklund (2017):
 - tyttöjen kouluaineiden ka 8,18 (7,9 - 8,6) ja poikien ka 7,66 (7,0 - 7,9)
 - Suomi on ainoa maa, jossa luonnontieteissä huippuhyvin menestyviin oppilaisiin kuuluu enemmän tyttöjä kuin poikia
 - Suomessa tytöt menestyvät poikia paremmin matematiikassa
 - Lukutaidossa tytöt menestyvät poikia paremmin kaikissa PISA-maissa mutta Suomessa poikien ja tyttöjen ero on erityisen suuri
 - Pojat jättävät koulunsa Suomessa tyttöjä useammin kesken, jäävät korkeakoulutuksen ulkopuolelle, kokevat kielteisyyttä oppimista kohtaan, syrjäytyvät...

Mistä heikentyneet oppimistulokset kertovat?

- Yhteiskunnan muutoksesta, lasten kasvuympäristön muutoksesta, yhteiskunnan eriarvoistumisesta, johon koulu ei ole kyennyt vastaamaan riittävästi 2000-luvun alun aikana
- OPS2004 ei ollut riittävän kauaskatseinen → Pirkko Siltala kirjoitti vuonna 1987 tulevaisuuden näkymistä

...sukupolvi, joka uskoo kaupallisiin arvoihin ylitse muiden ja on menettämässä kulttuuriperintönsä, on kasvattanut aikuisia, jotka ovat myyneet sielunsa työlle. He ovat sen pakkotahdin näännyttämiä. Lisäksi meillä on työttömien kansanosa, joka alkaa olla jo pelkäksi sarjaksi muuttuneita numeroita. Mitä lapset ja nuoret voivat odottaa kasvuunsa näiltä ihmisiltä. Paljon ei ole myöskään odotettavissa niiltä aikuisilta, jotka järjestyksen ja yhteistyön nimissä ovat erikoistuneet yhä kapeammille erikoisailoille. Tästä pirstoutuneesta alustasta on vaikea löytää eheyttävää... ravintoa kokonaisuuden ideaa painottaville ...kasvatuspyrkimyksille.”

Tieto pirstaloitui 2004, oppikirjoista tuli hallitsevia ja toimintaa ohjaavia, tiedosta irrallista ympäristöön nähden, oppiminen ja kasvu käsitettiin toisistaan erillisiksi → tasokurssit alkavat kuulostaa houkuttelevilta, haikaillaan paluuta perusasioihin...

OPS2014 ote on kasvatuksellisempi ja oppimiskäsitys kasvua ja hyvinvointia tukeva

- **Yleinen osa** on keskeinen, 90 sivua!
- OPSia ei kirjoitettu kiveen. Opetusta täytyy arvioida säännöllisesti. OPSia voi päivittää. Lukuvuosisuunnitelman rooli vahvistuu.
- Lapsi hyväksytään sellaisenaan kuin hän on tähän maailmaan sattunut syntymään.
- OPSssa sivistyksen käsite on päivitetty 2000-luvulle.
- Koulun toimintakulttuurin kehittäminen on nostettu yhdeksi tukijalkaksi hyvän koulupäivän aikaansaamiseksi (yhtenäisyys, eheys, yhteistyö, osallisuus, hyvinvointi). Oppilaalle on mahdollistettava aktiivinen ja luova toiminta, loppuun saakka tekeminen, onnistumisen ja oppimisen ilon kokeminen erilaisin työtavoin ja vaihtelevissa oppimisympäristöissä.
- Arviointi on prosessiluonteista ja kehittävää, ei vain oppimisen päätteeksi toteavaa, monipuolista ja huomioi erilaiset tavat osoittaa osaamista
- **Sisältöosa** toistaa kaavaa: siirtymävaihe vuosiluokilla (1-2 – 3-6 – 7-9), vuosiluokkien tehtävä, laaja-alainen osaaminen, paikallisesti päätettävät asiat, oppiaineiden sisällöt

OPS2014 ote on kasvatuksellisempi ja oppimiskäsitys kasvua ja hyvinvointia tukeva

- OPSssa ei väheksytä tietojen ja taitojen merkitystä (luku 3.2). Perustaidot – lukeminen, kirjoittaminen ja laskeminen – ovat edelleen avain alati syvenevään oppimiseen, tietoisuuden kehittymiseen, maailmankuvan vahvistumiseen ja elinikäistä oppimista vaalivan asenteen syntyyn.
- Laaja-alainen osaaminen kehittyy oppiaineiden sisältöjen sekä opetusta eheyttävien aihekokonaisuuksien toteuttamisen kautta. Näkökulma tulee olla oppiainekohtaisten tavoitteiden yli laaja-alaisen osaamisen alueissa. *”Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.”* Pelkät oppiainelähtöiset tiedot ja taidot, sisältöjen muistaminen tai niiden suorittaminen ei ole enää muuttuvassa maailmassa riittävää, kun tavoitellaan hyvää kasvua.

Peruskoulun kolme tärkeää tavoitetta

- **Luoda oppilaalle myönteistä kuvaa itsestä ja tulevaisuudesta** – jokaiselle lapselle tulisi rakentua usko omiin kykyihin ja muodostua peruskoulun aikana haave siitä, mitä haluaa isona olla ja jota kohti tavoitella
- **Yritteliään asenteen kasvattaminen** – rohkeus kokeilla, yrittää, harjoittaa luovuutta itsessään, harjoitella yhteistyötaitoja, tulla tietoisiksi omista mahdollisuuksista ja kuvata osaamistaan ulospäin
- **Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen** – tunne itsesi, tule hyväksytyksi sellaisena kuin olet tähän maailmaan sattunut syntymään

Kun oppilaalla on elämässä selvillä **miksi**, hän pärjää eteen tulevien **miten** kysymysten kanssa

Kiitos!

<http://mikkosaari.blogspot.fi/>

<https://twitter.com/mikkosaari>

mikko.saari@kajaani.fi

